

**2008 MALÎ YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE
KANUNU TASARISI İLE 2006 MALÎ YILI MERKEZİ YÖNETİM KESİNHESAP KANUNU
TASARISI'NIN
PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU GÖRÜŞME
TUTANAKLARI**

BAŞKAN: Sait AÇBA (Afyonkarahisar)
BAŞKANVEKİLİ: Mehmet Altan KARAPAŞAOĞLU (Bursa)
SÖZCÜ : Hasan Fehmi KINAY(Kütahya)
KÂTİP : Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

-----O-----

01.11.2007

İ Ç İ N D E K İ L E R

- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı
- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Başkanlığı
- Türkiye Bilimler Akademisi Başkanlığı
- Basın-Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü
- Gümrük Müsteşarlığı
- Vakıflar Genel Müdürlüğü
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü
- Dış Ticaret Müsteşarlığı
- İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi
- Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu
- Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü

.....
BAŞKAN – Efendim, teşekkür ediyoruz.

Sayın Akif Hamzçebi, buyurun.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanlar, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri; bu kadar kapsamlı bir komisyon gündemini on dakika gibi sınırlı bir zamanda değerlendirmek bir hayli güç. Bu nedenle, konuyu çok belirli bir sınır içerisinde almak suretiyle değerlendirmeye çalışacağım.

Ben de, Türkiye'nin dış ticaret politikası konusunda bir değerlendirme yaparak sözlerime başlamak istiyorum. Türk ekonomisinin en büyük sorunlarından birisi, uygulanmakta olan kur rejimi nedeniyle, daha doğrusu dalgalı kur rejiminin Türkiye'de uygulandığı şekliyle vermiş olduğu sonucun, Türk ekonomisi, Türk dış ticaret hacmi üzerindeki etkileridir. İhracat ve ithalat kalemleri itibariyle aldığımızda, 2002'den bu yana her iki kalemin de çok önemli artışlar gerçekleştirdiğini görüyoruz. Burada önemli olan, bu artışların gayrisafi yurt içi hasılaya oranlarıdır. Sayın Öztrak da bu oranları verdiler, ben bir kez daha vermek istiyorum. İhracatın gayrisafi yurt içi hasılaya oranı 2002 yılında yüzde 19,6 iken, 2008 yılı programı olarak öngörülen oran yüzde 22,5'tur. Toplam 2,9 puanlık bir artış söz konusudur. İthalata baktığımızda, 2002 yılında yüzde 28 olan ithalatın gayrisafi yurt içi hasılaya olan oranı, 2008 yılı programında yüzde 35 görülmektedir. 7 puanlık bir artış da burada söz konusu. Yani ihracatın ithalata kıyasla daha az arttığı, ithalatın daha hızlı arttığını görüyoruz. Nitekim, ihracatın ithalatı karşılama oranının da yüzde 62'ler düzeyinde seyrettiğini görüyoruz. Yıl sonu gerçekleşme oranının ne olacağını bilemiyorum, ama şu gerçek ki, 2002 yılından bu yana ihracatın ithalatı karşılama oranlarında en düşük oranlara geldiğimizi söyleyebilirim.

Dış ticaret açığının çok belirleyici olduğu cari açıkta da oranlar, rakamlar çokça konuşuldu, bunları tekrar ifade etmek istemiyorum, tekrar olacak. Orada da sürekli yüksek bir açık verdiğimiz gerçeği var. Cari açığın yüksekliğinin önemi bir yana, Türkiye, cari açıkta süreklilik gibi bir sorunu yaşamaktadır. Yani, 2002 yılından bu yana artan bir cari açık var ve bu cari açığın da sürekliliği söz konusu. Tehlikeli olan, problem olan budur. Türkiye bu kadar yüksek cari açığı nereye kadar taşıyabilir, nereye kadar bunu diğer gelirlerle, borçlanmayla finanse edebilir?

Yükselen ekonomilere baktığımızda, 1997-1999 döneminde Türkiye'nin de dahil olduğu yükselen ekonomilerde cari dengenin açık verdiğini görüyoruz. 2000'den sonraki süreçte, 2006 döneminde ise bu yükselen ekonomilerdeki cari açığın artıya geçtiğini, fazlaya geçtiğini görüyoruz, ama Türkiye'nin de içinde olduğu bazı ülkelerde, sınırlı sayıda ülkede, cari açığın devam ettiğini görüyoruz. Birçok yükselen ekonomi cari fazlaya dönmüşken cari işlemler dengesinde, Türkiye cari açık vermeye, üstelik bu cari açığını büyütmeyle devam ediyor. Üstelik, Türkiye, cari açık oranıyla de bu ülkeler arasında liderliğe gelmiş olan bir ülkedir.

Uygulanan kur rejiminin yeni Türk lirasını bugün getirmiş olduğu konuma baktığımızda, esasen yeni Türk lirasının bugünkü konumunu sadece kur rejimine bağlamak da doğru değil. Kur, diğer dengeleri, kurun faizle ilişkisini, bütçeyle ilişkisini, maliye politikasıyla ilişkisini de şüphesiz tartışmak gerekir. Ancak bugün geldiğimiz noktada, yeni Türk lirasının aşırı değerli konumu, bizim ihracatımızın önündeki en büyük sorundur. Dolara kıyasla euronun değer kazanması, ihracatımızın önemli ölçüde Avrupa Birliği euro bölgesi ülkelerine yapıyor olması, sorunu değiştirmemektedir, sorunun önemini azaltmamaktadır. Bu çerçevede, Türkiye, gerçekten, bazı konuları ele almak, tartışmak zorundadır. Bugün, reel sektör, hedefi Merkez Bankası olmak üzere birtakım ilanlar veriyor ve Merkez Bankasını faiz indirmeye davet ediyor. Yüksek faizin bu ekonominin önündeki en büyük sorun olduğunu görüyor reel sektör, daha doğrusu tespiti bu. Buna yönelik olarak da Merkez Bankasını faiz indirmeye davet ediyor. Ancak, ben şunu ifade etmek istiyorum: Yüksek faiz tabii ki bizim ekonomimizin en büyük sorunudur. Kurun bugünkü düzeylere gerilemesinin arkasında da yüksek faizin etkili olduğunu düşünüyorum, daha doğrusu bu bir gerçek, yüksek faizle Türkiye'ye davet ettiğimiz sıcak para kurun aşağıya inmesinin nedenlerinden birisidir. Ancak, Merkez Bankasına ilan vermek suretiyle, hedefi Merkez Bankası olmak üzere ilan vererek bu bankayı faiz indirmeye davet etmek sorunu görmemek olur. Bütçe politikasının, maliye politikasının sağlam olmadığını görmemek olur. Maliye politikasıyla desteklenmeyen bir para politikasının, bir faiz politikasının tek başına bir anlam ifade etmediğini görmemek olur. Reel sektör maliye politikasını bir kenara bırakıp, sorunun çözümünü sadece ve sadece faiz politikasında görmekle yanlış yapmış olur. Ben, reel sektöre bir çağrıda bulunmak istiyorum. Bu çağrıyı Sayın Bakanların huzurunda yapıyorum. Reel sektör Hükûmeti daha sağlam bir maliye politikası yapmaya davet etmelidir. Merkez Bankasının para politikasını destekleyen bir maliye politikası yapmaya Hükûmet davet edilmelidir, ben bu daveti aynı zamanda Hükûmete de yapıyorum.

Değerli arkadaşlar, bizim ekonomimizin, ekonomik politikamızın ikinci önemli sorunu 2002 yılından bu yana, krizden sonra sürekli büyüyen bir ekonomi olmamıza rağmen, bu büyüme, istihdam yaratmayan bir büyüme özelliğindedir. Eski yıllarla bir kıyaslama yapacağım. Türkiye 1989-2002 arası dönemde yıllık ortalama yüzde 3,4 oranında büyümüşken, bu dönemde istihdamdaki artış yıllık ortalama yüzde 1,4'tür. Yani, büyümenin istihdam yaratma kapasitesi yüzde 41 düzeyindedir. 2003'ten bu yana, 2003-2007 arası dönemi alırsak, Adalet ve Kalkınma Partisinin Hükûmet ettiği dönem, bu dönemde yıllık ortalama büyüme, gayrisafi millî hasıla büyümesi yüzde 6,9'dur, ama, istihdamdaki artış yüzde 1,4'tür. Yani, bu dönemde büyümenin istihdam yaratma kapasitesi bir önceki dönem olan 1989-2002 döneminin yüzde 41'lik oranının yarısına düşmüştür, yüzde 20'ye düşen bir istihdam yaratma kapasitesi söz konusudur büyümede.

İşte, bu bizim aynı zamanda cari açığımızın da bağlantılı olduğu bir sorundur. Bu kadar yüksek oranlı bir büyümeye rağmen, bu büyümenin yarısı oranında büyüme gerçekleştirdiğimiz dönemlerdeki istihdam yaratma kapasitesine ulaşamamızın nedeni, Türkiye'nin ihracat yapısındaki, ithalat yapısındaki, cari işlemler dengesindeki değişimdir. İthalatın önemli ölçüde ara ve girdi malına dayanması ve yine ihracatın, ihraç ettiğimiz malların girdilerinin önemli ölçüde ithal girdilere dayalı olması Türkiye'de istihdam...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Toparlıyorum Sayın Başkan.

...artışının önündeki en büyük engeldir.

Değerli arkadaşlar, bütçelerle ilgili birkaç konuya daha değinerek konuşmamı bitirmek istiyorum.

Serbest bölgelerle ilgili Sayın Bakanın sunumunu dinledim. Sayın Açıklan serbest bölgeyle ilgili birtakım değerlendirmeler yaptı. Ancak, serbest bölgelerde gerçekçi bir değerlendirme yapacak olursak durum şudur: Serbest bölgeler, şu anda, kuruluş amaçlarına, kuruluş felsefesine uygun olarak çalışmamaktadır. Serbest bölgelerin kuruluş amacı bu bölgelere yabancı sermayeyi çekmek, bu bölgede yatırım yapılmasını sağlamak ve bu bölgede istihdam artışını gerçekleştirmektir. Ancak, geldiğimiz noktada, bu sadece bu dönemin bir sorunu değil, ama, öteden beri var olan sorun şudur: Bu bölgeler kuruluş amacına uygun çalışmıyor. Elimde biraz önce ilgili bürokrat arkadaşımın aldığı bir tablo var. Maalesef, bu tabloyu Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü veb sayfasına koymuyor, bunu da bir eleştiri olarak yöneltiyorum. Bu eleştiri geçen yıl bütçesinde de yaptım. Bakın, geçen yıl bütçesinden bu yıl bütçesine yine tekrar ediyorum, bu belgeyi, bu rakamları veb sayfasına koymamak suretiyle serbest bölgelerin iyi olduğu izlenimini yaratmamız mümkün değildir.

Rakam şu, 2006 yılı rakamlarını veriyorum: Toplam 23,8 milyar dolarlık bir ticaret hacmi söz konusu serbest bölgelerde. Bu ticaretin sadece 23,8 milyar dolarlık ticaretin yüzde 20'si bölgelerden yurt dışına yapılan ihracattır, kalan yüzde 80'i yurt dışından bölgeye, bölgeden yurt içine, yurt içinden bölgeye yapılan satışlardır. Demek ki, serbest bölgeler kuruluş amacına uygun çalışmıyor, bunu bilelim. Eğer, bunu, gerçekten bu bölgeleri bir ihracat üssü yapabilecekseniz, bir yatırım üssü yapabilecekseniz, bir istihdam üssü yapabilecekseniz bu konuda her türlü önlemi alalım, yapalım. Ama yapamayacaksak, serbest bölgeler iyidir şeklinde genel bir cümleyle bu bölgeleri savunmayı, ben sorunu görmemek olarak niteliyorum.

Bir diğer konu, Gümrük Müsteşarlığıyla ilgili bir konuya değinmek istiyorum. İthalde alınan KDV rakamında 2007 yılında çok büyük ölçüde bir düşüş var. Bunu gelir bütçesinde değerlendireceğiz, bütçenin tümü üzerindeki değerlendirmelerimi yaparken de bunu çok kısaca değerlendirmiştim. Burada, bu düşüşün nedenleri üzerinde bir değerlendirme yapmak istemiyorum, bu Gümrük Müsteşarlığı bütçesi buna uygun değil, ancak, aldığım bilgi şu: Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı katma değer vergisini, 6183 sayılı Yasa taksitlendirme olanağı vermiş olmasına rağmen, 1985 yılından bu yana taksitlendirmemektedir. Yani, gerekçesi şudur: Katma değer vergisini mükellef üçüncü şahıstan tahsil eder, o nedenle Hazineye ödemek zorundadır. 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun, bu dahilde alınan katma değer vergisinin de taksitlendirilmesine olanak tanımasına rağmen, Gelir İdaresi Başkanlığı bu olanağı kullanmama yönünde irade beyan etmiştir, yaklaşık yirmi iki yıldır da böyledir bu. Ancak, öğrendiğim kadarıyla, Gümrük Müsteşarlığı, 6183 sayılı Yasa'nın kendisine vermiş olduğu bu yetkiyi, bazı kamu kurumları için –ismini vermek istemiyorum- kullanmış, ithalde alınan katma değer vergisini taksitlendirmiş. Ben bunu doğru bulmuyorum değerli arkadaşlar. Bir kamu kurumu ithalat yapıyorsa ödeme gücü var demektir. Efendim, o kamu kurumu, diğer kamu kurumlarından alacaklarını alamıyor, o nedenle zorluğa düştü, ithalde alınan katma değer vergisini taksitlendirelim anlayışını yanlış buluyorum, 6183 sayılı Yasa'ya da uygun olmadığını düşünüyorum. İthalat yapanın ödeme gücü var demektir. Hiçbir şekilde 6183

sayılı Yasa'daki zor durum hâline girmez. Bırakalım kamu kurumuna kolaylık sağlamayı, bunu o zaman eğer kamu kurumuna yapıyorsanız, diğer mükelleflere de yapmak zorundasınız. Bunu yaparsanız, dahilde alınan katma değer vergisini de Maliye Bakanlığı o zaman yapmak zorunda diyebiliriz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Sayın Başkan, soru sorma hakkımı da burada kullanayım, son bölümde söz almayayım.

Ben bu uygulamadan vazgeçilmesi gerektiğini düşünüyorum. Niyetin kötü olmadığı kanaatindeyim, Gümrük Müsteşarlığının niyetinin kötü olduğunu kesinlikle düşünmüyorum, bir sorunu çözmek istemiş muhtemelen. Ama, sorunun çözümü vergi değil, BOTAŞ'ın gidip alacaklarını diğer kurumlardan alması ya da Hazine'nin ona gidip finansman sağlamasıdır.

Müteahhitlik sektöründe Sayın Bakanın verdiği rakamlardan mutlu oldum. Hedefimiz dünya pazarlarından yüzde 5 oranında pay almak diyor. Bunu heyecanla karşılıyorum. Ancak, tabii ki, müteahhitlik sektörünün sorunlarına da eğilmek gerekir. Bizim yurt dışı müteahhitlik sektörümüz son derece güçlüdür. Türkiye dünyada sürekli bu konuda atılım yapan bir ülke. 2006 yılı sonu itibarıyla 25 ülkede 324 proje üstlenmiş durumdayız. Bunların toplam tutarı 12,7 milyar dolar. Dünyada üçüncü büyük ülkeyiz. Çin ve Amerika Birleşik Devletlerinden sonra dünyadaki üçüncü büyük ülkeyiz. Ama bu sektörün sorunları var. Bakın, bu sektörün sorunlarından birisi, teminat mektubu sorunu. Yurt dışında iş alan müteahhitlerimizin teminat mektubu meselesi vardır. Bu sorunu çözmek gerekir. Bankaları özelleştirdiğimiz sürece... Özelleştirmeye karşı bir yaklaşım sergilemiyorum, ama, bankaların özelleştirilmesinde çok daha dikkatli olmak zorundayız. Bankaları önemli ölçüde özelleştirdiğimiz zaman, bu sorun daha katmerleşecektir. Hiçbir özel bankanın veya hiçbir yabancı bankanın Türk müteahhitlik sektörünün teminat mektubu sorunu öncelikli meselesi olmayacaktır. Bu devletin meselesidir. Ben, bu konuda Hükûmete büyük görev düştüğünü düşünüyorum.

Ticari ve politik risk sigortası yoktur yurt dışı müteahhitlik hizmetlerinde. Müteahhitlerimiz bu açıdan çok büyük zorluk yaşamaktadır. Müteahhitlerimizin yeni pazarlara açılması ve mevcut pazarlardaki payını artırması yurt dışına proje kredisi götürmelerine bağlıdır. Eximbank bu amaçta bir kredi veremiyor, statüsü buna uygun değil. Eximbank'ı müteahhitlik sektörüne proje kredisi verecek şekilde de desteklemeliyiz veya örgütlemeliyiz diye düşünüyorum ya da burada başka bir mekanizma, başka bir olanak yaratmalıyız diye düşünüyorum.

Belki yeri değil, ama ilgili Bakanımızın dikkatine sunmak istiyorum. Yeni Sosyal Güvenlik Yasası'nda yurt dışı müteahhitlik sektörünü ilgilendiren bir sorun vardır. Bizim müteahhidimizin Türkiye'den yurt dışına götüreceği işçiyi yeni yasa tasarısı, yasa diyelim, geçici görevli sayıyor. Onu geçici görevli sayması, aynen Türkiye'deki sigorta primlerini ödemesi gibi bir sonucu...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Bu yaklaşımı sosyal devlet açısından olumlu buluyorum; ama, işe müteahhitlik sektörü açısından baktığımızda, bunun sonucu, Türkiye'den geçici görevli statüsünden işçi götüreceğime, o zaman işçimi yurt dışındaki iş yaptığım ülkelere alayım sonucu doğar, bu da, bizim arzu ettiğimiz sonuca bizi götürmez, sektörü zor durumda bırakır.

Otomotiv sektöründeki ihracat ve ithalat rakamlarını Sayın Bakandan alabilirsem mutlu olurum. Geçen yıl olabilir, bu yılın ilk yedi ayı, sekiz ayı veya dokuz ayı olabilir.

Son cümlem de şu: Sayın Başbakan 1 Mart 2007 tarihinde bir açıklama yapmıştı. Açıklaması bir Meclis araştırması komisyonu raporuna dayanıyordu. Sayın Başbakanın açıklaması şuydu: Türkiye'nin petrol aldığı 48 ülkenin 31'inden Türkiye'ye sattıkları petrolün kayıtlarını aldık. Bunlar Türkiye'nin kayıtlarıyla karşılaştırıldığında 18,7 milyar dolarlık fark gördük. Çok ciddi bir iddiada bulunuyor Sayın Başbakan, bir Meclis araştırma

komisyonu raporuna dayalı olarak. Bu 18,7 milyar dolarlık, kaçakçılık diyelim öyle gözüküyor, kaçakçılık konusunda, acaba, ilgili birimlerimiz, Gümrük Müsteşarlığımız ne yapmıştır?

Son sorum da şu: Serbest bölgelerle ilgili bir değerlendirme yaptım. Bizim cari açıktan, kur rejiminden, işte, faiz politikasından kaynaklı olarak ihracatçımızın yaşadığı zorluklara değinmeye çalıştım. Ama öte taraftan, Sayın Bakan, Sayın Tüzmen Mısır'da bir serbest bölge açılışı yaptı. Bunun basında yer alış şekli sanki bizim yatırımcılarımızı orada iş yapmaya davet eder gibiydi. Sayın Bakanın niyeti budur demiyorum, ama basında yer alış şekli, haberlerde yer alış şekli böyleydi. Bu Mısır'daki serbest bölgenin sahiplerinin bizim yatırımcılarımız, iş adamlarımız olduğunu basın yazdı. Olabilir, bu bizim için, Türkiye için gurur verici bir şey, bizim iş adamlarımız eğer Mısır'da bir serbest bölge gerçekleştiriyorsa, ben o yatırımcılarımızı tebrik ederim, o anlamda söyleyeceğim hiçbir olumsuz şey yoktur. Ama Hükûmetin Türkiye'deki yatırımcıyı oradaki bölgeye davet eder şekilde bir mesaj vermesi, Sayın Bakanın bu açılışı gerçekleştirmiş olması bizatihi bu mesaj vermeyi kendi bünyesinde taşımaktadır. Bunu doğru bulmuyorum. Bu konuda Sayın Bakanın açıklamasını merak ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.